

פנינים מתורת רבינו הגאון
רבי רב הבהו
קרק שליט"א
עידה"ק טבריה ת"ז

נצבים
גליון 71 | תשפ"א

שעדיין אין זה מספיק, בכדי לאיים עליהם, עד דמסיק רב אשי,
"אמרינן להו סהדי שקרי אאוגריהו זילי", דהיינו שהם מזולזלים
גם בעיני אלו ששכרו אותם.

למדנו מכאן, כי הדבר המרתיע ביותר את האדם הוא, שיהיה
ללעג ולקלס ולביזיון בעיני חבריו, עד כדי שזה מה שיעצור אותו
מלהעיד עדות שקר בבית הדין. ומעתה מובן היטב מה שנתבאר
במקראות כאן, שעיקר העונש הוא, שבדורות הבאים יאמרו על
הראשונים שחטאו והרשיעו, וזוהי ההתראה המועלת ביותר,
מפני שזהו הדבר המרתיע ביותר את האדם, על שיהיה
ללעג וקלס, וזהו מה שהזהירה התורה כאן.

לא בשמים הוא לאמר מי יעלה לנו השמימה
ויקחה לנו וישמענו אתה ונעשנה

שפה
לנאמנים

פניני משא ומתן עם רבינו

שיעור תפילת הדרך

ידוע בשער בת רבים, שבעת האחרונה,
נוסע רבינו מידי פעם, ליישובי הסביבה,
מחמת דשמעתתא בעי צילותא, ורוצה
ללמוד עם החברות הקבועות, בלא
מפריעים, ושאלנו קמיה רבינו, על אחת
מהערים הסמוכות לטבריה, מאחר ויש
פוסקים, שאין לומר תפילת הדרך רק על
נסיעה של כדי 'הילוך' פרסה, שהוא ע"ב
דקות, ואפ"י עם הוא נוסע ברכב, אם אינו
נוסע 72 דקות לא יברך, כיצד נוהג רבינו
בנסיעתו לעיר ההיא, אשר סמוכה לטבריה
פחות מע"ב דקות, אי מברך 'ברכת הדרך'
או לא.

והקדים רבינו ביסוד הסוגיא, דהנה ידועה
מחלוקת הראשונים בביאור הגמ' (ברכות
כ"ט ע"ב), וז"ל הגמ', אימת מצלי, אמר רב
חסדא משעה שאחז בדרך, ועד כמה, אמר

המשך בעמוד הבא

אתם נצבים היום כלכם לפני ה' אלהיכם ראשיכם
שבטיכם זקניכם ושטריכם כל איש ישראל

וברש"י כאן כתב "היום לעשותם ומחר לקבל שכרם", ולכאורה
צריך ביאור היכן נכנס כאן עניין קבלת השכר לעת"ל.

אלא נראה ביאורו, דהנה זה מכבר בפרשת כי תצא מובא מלחמת
עמלק, שכל עניינו היתה מלחמה באמונה כידוע, ובדבר זה של
שכר ועונש, וניסה להחליש ולקרר לבם של ישראל באמונה זו,
וזה מה שמצווה הקב"ה את משה רבינו צא להלחם
בעמלק "מחר" דהיינו באותו עמלק המבקש להלחם
באמונה של "מחר" לקבל שכרם, וכעין זה מצינו גם
בפרעה, שבמכת צפרדע מובא בפסוק (שמות ח, ו)
ויאמר משה לפרעה התפאר עלי למתי אעתיך

לך ולעבדיך ולעמך להכרית הצפרדעים
ממך ומבתיך רק ביאר תשארנה, ויאמר
למחר, דהיינו גם פרעה רואה בעיניו,
ששכר ועונש שייך גם לבעלי חיים
פחותים שכאלו, שהלא כידוע שזכתה
הצפרדע שנושאים ממנה ק"ו למסי"נ של
חנניה מישאל ועזריה וכו', ועל דבר זה
מנסה ללעוג "למחר" דהיינו על עצם
האמונה בשכר ועונש.

ואמר הדוד האחרון בניכם אשר
יקומו מאחריכם והנכרי אשר יבא
מארץ רחוקה וראו את מכות הארץ
ההוא ואת תחלואיה אשר חלה ה' בה.

צריך ביאור, מה שנתבאר כאן במקראות,
כי עיקר העונש הוא מה שבדורות הבאים
יאמרו על הדורות הראשונים שחטאו,
וזהו עיקר העונש וההתראה.

ונראה ביאורו, עפ"י הגמרא (סנהדרין
כ"ט ע"א) כיצד מאיימים על העדים שלא
ישקרו, ובתחילה רצו לאמר בגמ',
שאומרים להם כמה עונשים באים לעולם
מחמת שקר, רעב, מגיפה, ודחו בגמרא

הצדיקים, ככל שמתעלה הצדיק מעבודה לעבודה מתעורר דקות של חטאים שמקודם לא הורגשו מחמת שכבר חשבו שיצאו ידי חובתם בתשובתם.

וזהו מה שכתב רבינו יונה בשערי תשובה "הצדיקים הגדולים שאגה להם כלביא על קיצורן בעבודת ה'", היינו שלפי גודל מדרגתם מתעוררת דקות שבדקות של קיצור בעבודת ה', וזוהי גופא עבודת קדוש ה' להתקרב יותר ויותר, אפי' שככל שמתקרב, מתעוררים דקויות של חטאים, שלא היו ניעורים קודם, אבל 'קדוש ה' רוצה בקרבת המלך, בדרך העבודה של להיות סמוך וקרוב לשולחן המלך, ולנקות עצמו מכל דקויות של חטא, שלא היו מתעוררים אצלו אם היה רחוק ממלכו.

דקות בבין אדם לחבירו

ידועה דקותו של רבינו בבין אדם לחבירו דק עדי נבדק, ויכולים אנו לכתוב יריעות ארוכות בזה עד אין שיעור, וכבר המליצו בדרך צחות על כל אותם המנסים לחקות אורחותיו של רבינו, אם להתנועע בתפילת שמו"ע כמותו או בלבישת ט"ק רבים וכדו', עדיף טובא לחקות הנהגתו במידות ובהנהגה של בין אדם לחבירו.

דעת
חכמה ומוסר

והנה במוצש"ק העבר עת רבינו עוד אחז בעיצומה של תפילת שמו"ע, בא יהודי אחד לרבינו וביקש להעביר לרבינו מכתב ובו כתב מאחר ומקצועו הוא זמר בחתונות והיה זה לפני כמה שנים שרבינו השתתף בחתונה אחת, ורצה רבינו שינגנו ניגון מסויים, או שביקש בקשה אחרת מאותו זמר, ולדאבונו הרב התייחס בזלזול גמור לרבינו, ומאותו יום והלאה מרגיש שירד מכל הצלחתו ואין לו מאז רווחים רק הפסדים בכל דבר ששולח בו ידו, ועתה בא כדת לשאול את רבינו מה לעשות, ואחר כמה שעות שסיים רבינו תפילתו, ונכנס לחדרו הראנו לו פתקא זו, ותיכף כשראה רבינו מה שכתב יהודי זה נזדעזע מאוד ואמר היאך יהודי יכול לחשוב שאני יקפיד עליו, ומחמת זה יגרם לו נזק אפי' קל שבקלים, ולאלתר האציל עליו ברכות מפליגות, ואיחל לו את כל הטוב שבעולם במהרה.

לע"נ היקר באדם אשר מסר נפשו להצלת עם ישראל הר"ר יהודה בן כמונה אליה זצ"ל נלב"ע כ"ח שבט התש"פ נדבכת בתו החשובה גב' פישר שתחי'

נדבכת ידידנו הנעלה מקורבו של רבינו, ואשר עומד לימינו בכל עת, עו"ד הר"ר גלעד משאט שיחי' לע"נ אביו היקר והנעלה כמו"ר יעקב ב"ר יהודה משאט זצ"ל נלב"ע במוצש"ק אור לכ"ג תשרי תשפ"א

שפה לנאמנים - המשך

רב חסדא עד פרסה, דרש"י פירש 'עד מתי זמנה להתפלל כשיוצא בדרך, עד פרסה' - עד שילך פרסה מהעיר, אבל לאחר שהלך פרסה אינו יכול לברך עוד, וכן פירש הרא"ה.

אמנם בבה"ג מבואר, שאם אין לו עתה לילך פרסה, רק פחות מפרסה, א"צ להתפלל תפלה זו, ובפירוש שי' הבה"ג, מצינו מחלוקת בראשונים, בדברי הרא"ש ובתור"י מבואר דעת הבה"ג היא שבתוך פרסה לעיר, עדיין נחשבת כתוך העיר, ומשו"ה אינו יכול לברך, רק עם הולך דרך ארוכה כשיעור פרסה, שאז נקרא 'הולך דרכים', ומחמת דכל הדרכים בחזקת סכנה, לכן צריך לברך.

אבל בדברי הרא"ה מדוייק, שפירש את דברי הבה"ג באופן אחר, שרק בדרך של פרסה יש לברך, היינו שרק עם הדרך שהולך הוא שיעור פרסה, צריך לברך תפילת הדרך. ולא כדי שיקרא 'ציאה מן העיר', רק פחות מהלילך פרסה אין זה מספיק להקרא בשם 'דרך', וכן משמע לכאורה מדברי הריטב"א.

ובפשטות הנפק"מ במחלוקת זו בדברי הבה"ג, כשהולך למקום סכנה בתוך שיעור פרסה לעיר, לדברי הרא"ה דכל 'תפילת הדרך' היא רק בהולך דרך פרסה, א"כ על הלילך של פחות מפרסה לא נקבעה תפילת הדרך, משא"כ לדעת הרא"ש, שבתוך פרסה עדיין נקרא בתוך העיר, ולכן אין זה נקרא מקום סכנה, וכלשונו של הרא"ש, 'דלא הוי מקום סכנה', משא"כ היכא דאיכא להדיא סכנה צריך לברך, דאין זה נקרא טפל לעיר לענין זה. (עיין בב"י סימן ק"י בשם הג"מ לתרץ דברי הבה"ג שם, ומדוייק דהדין כך).

ובנידון דנו, להולך דרך של פחות משיעור ע"ב דקות, לפי רש"י וודאי הוא, דאין זה דין על הדרך שהולך, רק הוא דין על 'מקום הברכה', שלאחר הלילך פרסה לא יוכל לברך עוד, וליכא חילוק בין נסיעה ברכב, להליכה ברגל, וכל שיצא מהעיר דרך פרסה א"א עוד לברך.

משא"כ לדעת הרא"ש ותלמידי 'רבינו יונה' בדברי הבה"ג, הוא ג"כ דין בסמיכות לעיר, שיקרא עליו שם יציאה מן העיר, ולא דין בדרך שהולך, א"כ גם כן ליכא נפק"מ אם יצא ברגלו או בנסיעה ברכב, דכל שיצא פרסה מהעיר אינו בתוך העיר.

וא"כ כל הספק דילן הוא, רק על פי סברת הרא"ה בדברי הבה"ג, שהוא דין בשיעור הדרך שהולך, ובזה יש להסתפק, האם הוא שיעור שילך 'ע"ב דקות' דזהו שיעור פרסה ב'זמן', וא"כ בנסיעה ברכב, היה מקום לומר דבעינן שיעור נסיעה של 72 דקות, או נימא דגם לשי' הרא"ה, הוא רק שיעור באורך הדרך מהעיר של 'שטח', וא"כ גם לדעת הרא"ה צריך לברך בנסיעה של פרסה.

וע"כ רצה רבינו לומר להלכה, שודאי צריך לברך בשם ומלכות, בכל דרך שאורכה פרסה, דהיינו כ - 3.8 ק"מ, ואפי' בנסיעה ברכב, דהרי להלכה בטור ובב"י אינו מוזכר כלל דברי הרא"ה, וא"כ כשפסק המחבר (שו"ע או"ח סק"י ס"ז) שדווקא אם יש לו לילך פרסה מברך, כוונתו כדעת הרא"ש, דבלא זה לא נקרא יוצא מהעיר, ולא כדעת הרא"ה, ומשו"ה צריך לברך.

מערכת שפתי כהן מברכת ומאחלת את כל הקוראים בארנה"ק ובחזו"ל רבנים, דיינים, ויושבי על מדין די בכל אתר ואתר, בברכת כתיבה וחתימה טובה לכל הברכות האמורות בתורה ולהצלחה וסיעתא דשמיא עד בלי די

הדפסת העלון לע"נ רבני טבריא:

רבה הראשי של טבריא, הצדיק החכם רבי חיים בן רבי יצחק סמאנ'א זצ"ל
רבה הראשי של טבריא, הצדיק החכם רבי יעקב חי בן רבי ברוך זריהן זצ"ל
מייסד ת"ת כיבאס, הצדיק החכם רבי רפאל כיבאס זצ"ל

